

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 352/2011-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť R. T., T., t. č. Ústav na výkon väzby Leopoldov, zastúpenej advokátom JUDr. J. G., T., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 2 Tpo 29/2011-70 z 21. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. T. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. júla 2011 doručená sťažnosť R. T. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k.

2 Tpo 29/2011-70 z 21. júna 2011 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka v sťažnosti článok zakotvujúci základné právo na súdnu ochranu označila nesprávne ako čl. 45 ods. 1 ústavy (správne ide o čl. 46 ods. 1 ústavy), čo však ústavný súd vzhľadom na celkový obsah sťažnosti vyhodnotil ako chybu v písaní, keďže čl. 45 ústavy sa nečlení na odseky a nezakotvuje právo na súdnu ochranu, ale zakotvuje právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka má byť trestne stíhaná pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) a písm. j) Trestného zákona. Vec je v prípravnom konaní, pričom sťažovateľka bola vzatá do väzby uznesením Okresného súdu Bánovce nad Bebravou (ďalej len „okresný súd“) č. k. 0 Tp/28/2011-49 z 3. júna 2011 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) v spojení s napadnutým uznesením krajského súdu.

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd porušil čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodovaním o jej väzbe z dôvodu, že okresný súd nebol na rozhodnutie o väzbe príslušný. V sťažnosti ďalej uviedla:

«Nezákonnú situáciu vytvorili orgány činné v prípravnom trestnom konaní tak, že „podkvalifikovali“ skutok, aby bol zdanlivo príslušný rozhodovať Okresný súd Bánovce nad Bebravou a po vzatí sťažovateľky do väzby bez toho, aby boli zabezpečené nejaké nové relevantné dôkazy oproti stavu dôkazov dostupných pri vznesení obvinenia, právnu kvalifikáciu upravili dňom 4.7.2011 z pôvodnej podľa § 172 ods. 1 písm. b/, c/, d/ Tr. zák na súčasnú podľa § 172 ods. 1 písm. b/, c/, d/, ods. 2, písm. c/, písm. j/ Tr. zák.

Táto právna kvalifikácia zakladá príslušnosť Okresného súdu Trenčín na rozhodovanie o väzbe s poukazom na ustanovenie § 24 ods. 2 a § 16 ods. 1 písm. b/ Tr. por., pričom len „umelo“ bola navodená situácia pre založenie miestnej príslušnosti iného súdu na rozhodovanie, o čom svedčí ďalší postup orgánov činných v trestnom konaní, ktoré na základe tých istých dôkazov, aké mali k dispozícii už pri vznesení obvinenia a podávaní návrhu na vzatie do väzby, právnu kvalifikáciu upravili.

Sťažovateľka takýto postup považuje za svojvôľu, vníma ju ako snahu o založenie príslušnosti na rozhodovanie o jej väzbe iného súdu, než príslušného podľa zákona.

Nič by sa nedalo zmene právnej kvalifikácie vytknúť iba za situácie, ak by výsledky vyšetrovania po vzatí sťažovateľky do väzby, dôkaznú situáciu vo veci zmenili, čo sa nestalo.»

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nasledovné rozhodnutie:

„Krajský súd v Trenčíne uznesením č. k. 2 Tpo 29/2011-70 zo dňa 21. 6. 2011 porušil ústavné právo sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 45 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne č. k. 2 Tpo 29/2011-70 zo dňa 21. 6. 2011 sa zrušuje a sťažovateľka sa prepúšťa z väzby.“

Súčasne sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol o povinnosti uhradiť trovy konania „za 2 úkony právnej pomoci (á 123,50 + 7,41 x 2 = 261,82 Eura)“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu

(sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Podstatou sťažnosti je námietka sťažovateľky spochybňujúca miestnu príslušnosť okresného súdu rozhodujúceho o návrhu námestníka okresnej prokurátorky Okresnej prokuratúry Bánovce nad Bebravou č. k. Pv 165/11-18 z 2. júna 2011 na jej vzatie do väzby. Tým malo dôjsť k porušeniu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. III. ÚS 135/04 v uznesení o prijatí sťažnosti, IV. ÚS 51/09, II. ÚS 275/2010) poukazuje na to, že čl. 17 ústavy obsahuje nielen jej základné hmotné, ale aj procesné atribúty práva na osobnú slobodu, t. j. vrátane práva na spravodlivé súdne konanie pri jej pozbavení, a preto na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe sú aplikovateľné tieto špeciálne ustanovenia o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenia obsiahnuté v čl. 46 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd preskúmaval sťažnosť sťažovateľky v rozsahu namietaného porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktorého implicitnou súčasťou sú aj záruky práva na spravodlivé súdne konanie vyjadrené v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti

väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

Ústavný súd pri uplatnení svojej právomoci vychádza z názoru, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Do obsahu právomoci ústavného súdu nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usporiadaný na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05).

Ústavný súd pripomína, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd

do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v zákone č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98).

Podľa § 15 Trestného poriadku konanie v prvom stupni vykonáva okresný súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku okresný súd v sídle krajského súdu vykonáva v prvom stupni konanie o obzvlášť závažných zločinoch, za ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej dvanásť rokov, alebo ak bol skutok spáchaný organizovanou skupinou, zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou.

Podľa § 24 ods. 1 a 2 Trestného poriadku úkony pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní vykonáva súd, ktorý by bol príslušný na konanie o obžalobe; ak je takých súdov viac, úkony vykonáva súd, v ktorého obvode je činný prokurátor, ktorý podal príslušný návrh. Vo veciach uvedených v § 16 ods. 1 je na vykonanie úkonov pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní príslušný okresný súd v sídle krajského súdu, ktorý by bol príslušný na konanie o obžalobe; ak je takých súdov viac, úkony vykonáva súd, v ktorého obvode je činný prokurátor, ktorý podal príslušný návrh.

Podľa § 206 ods. 1 a 6 Trestného poriadku ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, policajt bez meškania vydá uznesenie o vznesení obvinenia... Ak v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania vyjde najavo, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, je iným trestným činom alebo aj ďalším trestným činom, ako bol v uznesení o vznesení obvinenia právne kvalifikovaný, policajt

obvineného na túto okolnosť písomne upozorní; upozornenie môže viesť aj v zápisnici. Rovnopis upozornenia alebo zápisnice doručí do 48 hodín prokurátorovi.

Zo sťažovateľkou pripojeného uznesenia vyšetrovateľa Policajného zboru (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-110/BOK-ZA-2011 z 1. júna 2011 ústavný súd zistil, že voči sťažovateľke bolo najskôr vznesené obvinenie za zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d) Trestného zákona.

K zmene právnej kvalifikácie skutku, za ktorý bolo voči sťažovateľke vznesené obvinenie, došlo 4. júla 2011 písomným upozornením vyšetrovateľa podľa § 206 ods. 6 Trestného poriadku, v zmysle ktorého má byť skutok, za ktorý bolo voči sťažovateľke vznesené obvinenie, ďalej kvalifikovaný aj ako obzvlášť závažný zločin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i), a písm. j) Trestného zákona. Uvedenú zmenu právnej kvalifikácie skutku teda vykonal vyšetrovateľ až po právoplatnosti sťažnosťou napadnutého uznesenia krajského súdu. Sťažovateľka pritom sťažnosťou nenapadla postup vyšetrovateľa, na základe ktorého bola zmenená právna kvalifikácia skutku, pre ktorý jej bolo vznesené obvinenie, napadla len uznesenie krajského súdu, ktorým bola zamietnutá jej sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu č. k. 0 Tp/28/2011-49 z 3. júna 2011.

Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom sťažovateľky, ktorá je v tomto prípade zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom. Keďže sťažovateľka nenapáda postup vyšetrovateľa, ktorým došlo k zmene kvalifikácie skutku, za ktorý jej bolo vznesené obvinenie, ústavný súd vzhľadom na viazanosť petitom sťažnosti nie je oprávnený preskúmať tento procesný postup vyšetrovateľa. V tejto súvislosti sa žiada poukázať aj na skutočnosť, že sťažovateľka, ktorá je v procesnom postavení obvinenej, má podľa § 210 Trestného poriadku právo kedykoľvek v priebehu vyšetrovania žiadať prokurátora, aby bol preskúmaný postup

policajta. Prokurátor súčasne podľa § 230 ods. 1 Trestného poriadku vykonáva v prípravnom konaní dozor nad dodržiavaním zákonnosti.

V okolnostiach prípadu je okrem toho, že k zmene právnej kvalifikácie skutku, pre ktorý bolo sťažovateľke vznesené obvinenie, došlo až po právoplatnosti napadnutého uznesenia, podstatná aj skutočnosť, že sťažovateľka v konaní pred súdom o návrhu na jej vzatie do väzby nenamietala nesprávnosť kvalifikácie skutku, ktorá v tom čase vyplývala z uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia ČVS:PPZ-110/BOK-ZA-2011 z 1. júna 2011. Ako vyplýva z uznesenia okresného súdu, obvinená využila v konaní pred súdom svoje zákonné právo odmietnuť výpoveď, pričom ani obhajca uvedenú právnu kvalifikáciu skutku, za ktorý je stíhaná, nenamietal, a to ani v písomnej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu č. k. 0 Tp/28/2011-49 z 3. júna 2011.

Ústavný súd nezistil, že by o návrhu na vzatie sťažovateľky do väzby rozhodoval v prvom stupni súd, ktorý nebol vo veci príslušný rozhodovať. Keďže v čase rozhodovania danej väzobnej veci nebol skutok, za ktorý bolo sťažovateľke vznesené obvinenie, právne kvalifikovaný ako skutok spáchaný organizovanou skupinou, ako to má vyplývať až z neskôr vydaného upozornenia vyšetrovateľa zo 4. júla 2011, neboli v čase rozhodovania okresného súdu o návrhu na vzatie do väzby sťažovateľky splnené podmienky podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku určujúce príslušnosť na konanie o veci okresnému súdu v sídle krajského súdu. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v časti, v ktorej namietala porušenie základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Aj z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyplýva, že v bežnej praxi súdov dochádza k zmene príslušnosti všeobecného súdu rozhodujúceho o väzbe v prípravnom konaní. Napríklad v uznesení sp. zn. 5 Ndt 14/2008 z 9. septembra 2008 najvyšší súd uviedol: **„Pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby nezáleží na tom, ktorým súdom bol obvinený vzatý do väzby, lebo z ustanovenia § 24 Trestného poriadku vyplýva zásada, že o väzbe rozhoduje vždy ten súd, ktorého príslušnosť je daná podľa štádia, v ktorom sa trestné stíhanie obvineného nachádza. To znamená, že ak bol obvinený vzatý do väzby sudcom pre prípravné konanie súdu určitého**

druhu, rozhoduje o ďalšom trvaní väzby sudca tohto súdu len do skončenia prípravného konania, za predpokladu, že nedošlo k zmene príslušnosti súdu v zmysle § 24 ods. 1 Trestného poriadku.“

Vzhľadom na uvedené ústavný súd nezistil, že by napadnutým uznesením krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu došlo k porušeniu zákonných ustanovení o určení príslušnosti okresného súdu podľa prvej hlavy druhej časti prvého dielu Trestného poriadku ani ustanovení o väzbe podľa štvrtej hlavy prvého dielu Trestného poriadku. Napokon je potrebné podotknúť, že sťažovateľka okrem námietky nezákonnosti napadnutého uznesenia z dôvodu, že o väzbe nerozhodol okresný súd príslušný podľa zákona, ani netvrdila porušenie iných ustanovení Trestného poriadku. Podľa názoru ústavného súdu preto napadnuté uznesenie krajského súdu nesignalizuje porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa § 17 ods. 2 a 5 ústavy, reálnosť ktorého by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, na základe čoho ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde považujúc ju za zjavne neopodstatnenú.

Keďže bola sťažnosť odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v danej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2011